

Partnerkeuze en huwelijkssluiting van allochtone mannen

Actiepiestes

1. Gearrangeerde versus gedwongen huwelijken

Gearrangeerd is niet problematisch

Een gearrangeerd huwelijk mag niet per definitie als problematisch worden bestempeld. Tussenkost van derden bij het afsluiten van een huwelijk is alomtegenwoordig en wijd aanvaard binnen etnisch-culturele gemeenschappen in België. Prioritair daarbij is echter de instemming van beide partners bij de kennismaking en huwelijkssluiting. Gearrangeerde huwelijken kunnen dan ook worden gezien als een 'alternatieve' huwelijksvorm. Omdat ze niet problematisch van aard zijn, lijkt het dan ook niet wenselijk dat de overheid hierin intervenueert.

Overigens veranderen de processen van partnerkeuze en huwelijkssluitingen van etnisch-culturele gemeenschappen in België onder invloed van 'intermenselijke' – interculturele – contacten, wat op termijn vanzelf zal leiden tot acculturatie in opvattingen en gebruiken.

Gedwongen is problematisch

Huwelijken die gedwongen zijn of worden opgelegd, en waarbij één of beide partners niet de keuzevrijheid heeft om de verbintenis te weigeren, zijn daarentegen wel problematisch. Op deze vorm van huwelijkssluiting dient het beleid zich te richten, zonder daarbij evenwel de 'zelfredzaamheid' van de 'slachtoffers' te veronachtzamen. We verwijzen hierbij naar de overtuigingsstrategieën die mannen aanwenden.

Gedwongen huwelijken worden afgesloten zowel met vrouwen in het land van herkomst als met vrouwen uit dezelfde etnisch-culturele gemeenschap in België. Het beleid dient oog te hebben voor deze tweevoudige prevalentie.

2. Het universele karakter van het huwelijksproces

Het huwelijk heeft een universeel karakter. Uit onderhavig onderzoek kan worden geconcludeerd dat het toekomstige huwelijksproces van de sikhrespondenten op een gelijkaardige manier zal verlopen als dat van de Marokkaanse en Turkse respondenten. Dit is een interessante vaststelling voor de overheid, beleidsmakers, hulpverleners en -organisaties, omdat het betekent dat ze zich niet dienen te richten op één bepaalde groep, maar veeleer op een 'gebruik'. We vermijden hierdoor om in culturalistische termen te spreken. De actiepiestes die worden geformuleerd, zijn bijgevolg toepasbaar op andere etnisch-culturele minderheden dan Marokkaanse, Turkse en sikhmannen.

3. Recht op informatie

Het bestaande sensibiliseringsmateriaal en het hulpverleningsaanbod over de problematiek van partnerkeuze en huwelijkssluiting richt zich hoofdzakelijk op vrouwen. Maar ook mannen moeten zich kunnen informeren en een beroep kunnen doen op hulpverlening. Het is dan ook wenselijk om de situatie van mannen in overweging te nemen bij beleidsontwikkeling. Is er misschien nood aan een steunpunt voor allochtone jongens en mannen?

4. Sensibiliseren

Jongeren

Het huidige sensibiliseringsmateriaal is voornamelijk gericht op de Marokkaanse en Turkse gemeenschap, wat stigmatisering en stereotypering in de hand kan werken. Gedwongen huwelijken komen echter ook voor bij andere etnisch-culturele minderheden. Aangezien, zoals gezegd, huwelijkssluiting een universele problematiek is, die vaak gelijklopend is bij verschillende etnisch-culturele minderheden, kan het materiaal worden uitgebreid naar andere doelgroepen, zoals sikhs.

Het reeds bestaande voorlichtingsmateriaal wordt onder andere verspreid via scholen en jeugdhuizen. In de toekomst dient die piste verder te worden bewandeld, aangezien het de beste manier blijkt om jongeren te bereiken.

Mannen beschikken wel degelijk over strategieën om een huwelijk te weigeren, maar via vorming kunnen bijkomende tools worden aangereikt om jongeren te 'empoweren'.

Ouders

Het is belangrijk dat ouders worden geïnformeerd over de voor- en nadelen van de verschillende vormen van partnerkeuze en huwelijkssluiting, die in onderhavige studie aan bod kwamen. Een ideale plaats daarvoor zijn, bijvoorbeeld, de gebedshuizen, want daar komen alle lagen van de bevolking samen en kunnen veel mensen op hetzelfde moment worden bereikt. Gebedsleiders zouden deze taak op zich kunnen nemen, maar daarbij dient de reflectie te worden gemaakt welke boodschap zij zelf wensen te verspreiden (en of die in overeenstemming is met wat de overheid ter zake nastreeft) en moet worden nagegaan of bezoekers van gebedshuizen wel op deze manier willen worden geïnformeerd/gesensibiliseerd.

Het lijkt niet raadzaam dat autochtone vormingswerkers/hulpverleners informatie- en sensibiliseringsmateriaal verspreiden onder deze doelgroep, omdat dit als 'paternalistisch' kan worden geïnterpreteerd.

In het bijzonder dient te worden benadrukt dat zogenaamd therapeutische huwelijken geen duurzame oplossing zijn voor psychische of gedragsproblemen van jongeren. Dit kan gebeuren door voorbeelden van 'mislukte' therapeutische huwelijken te kaderen en door andere mogelijke oplossingen voor dergelijke problemen voor te stellen. In dat kader dienen ouders te worden voorgelicht over drugsverslaving en psychopathologie.

Land van herkomst

Gezien het transnationale karakter van de huwelijksmarkt van mannen van vreemde oorsprong in België, beperkt sensibilisering zich idealiter niet tot de Belgische landsgrenzen. Het voorlichtings- en informatiemateriaal dient, na culturele en linguïstische aanpassingen, ook in het land van herkomst te worden verspreid, bijvoorbeeld door lokale organisaties die rond de thematiek werken. Daarbij kan de focus worden gelegd op huwelijksmigratie. Er blijkt veel stereotiepe beeldvorming te bestaan in het land van herkomst over de vele mogelijkheden in West-Europa. Materiaal waarin diverse huwelijksverhalen aan bod komen, kan een genuanceerd beeld bieden.

5. Hulpverlening

Uit onderhavig onderzoek blijkt dat bij mannen van vreemde oorsprong in België geen nadrukkelijke vraag naar hulpverlening aanwezig is. Ze verkiezen veeleer eventuele problemen in familiekring op te lossen.

Dit betekent evenwel niet dat mannen geen problemen of vragen zouden hebben met betrekking tot partnerkeuze en huwelijkssluiting. We verwijzen bijvoorbeeld naar de eventuele gevolgen die voortvloeien uit het vasthouden aan de eigen partnerkeuze. Indien de ouders daarmee niet instemmen, kan daaruit een totale breuk met de familie resulteren. De hulpverlening dient ook voor dergelijke probleemsituaties oog te hebben en mannen, indien gewenst, te ondersteunen.

In dat kader lijkt een anonieme chatlijn of telefoonlijn een uitkomst te kunnen bieden. Mannen vinden de stap naar hulpverlening vaak te groot, maar zouden, via een dergelijke lijn, op een laagdrempelige manier en zonder het rechtstreekse interveniëren van hulpverleners, advies kunnen inwinnen.

6. Media

De media zijn een uitgelezen forum om een thematiek als partnerkeuze en huwelijkssluiting bespreekbaar te maken binnen de etnisch-culturele gemeenschappen. We verwijzen bijvoorbeeld naar de discussies naar aanleiding van de 'controversiële' documentaire 'Visum als bruidsschat', die werd getoond in het VRT-programma Terzake. Ook internetsites die zich specifiek richten op etnisch-culturele minderheden kunnen een dergelijke sensibiliserende rol op zich nemen.

7. Maatschappij

Buurt- en ontmoetingshuizen kunnen fungeren als veilige ontmoetingsplaats voor alle jongeren – jongens én meisjes. Uit dit onderzoek blijkt dat veel mannen een huwelijk verkiezen met vrouwen van dezelfde etnisch-culturele achtergrond uit België, maar de mogelijkheden om elkaar op een ongedwongen manier te ontmoeten, zijn veeleer schaars.

Taallessen en integratiecursussen voor nieuwkomers dienen blijvend te worden aangeboden, om hun maatschappelijke participatie en onafhankelijkheid te bevorderen. Uit onderhavig onderzoek blijkt immers dat moeilijke communicatie tussen de partners, die te wijten is aan gebrekkige taalkennis, en de beperkte maatschappelijke integratie van de vrouw uit het land van herkomst soms aan de basis liggen van echtelijke problemen.

8. Bekendmaking van de onderzoeksresultaten

Beleidsmakers, hulpverleners, zelforganisaties en academici kunnen in een rondetafelgesprek of een gesloten seminarie de resultaten van onderhavig onderzoek bespreken en beleidsaanbevelingen formuleren.

Ook de respondenten bleken erg geïnteresseerd in de onderzoeksresultaten, met name in de ervaringen van andere mannen inzake het proces van partnerkeuze en huwelijkssluiting. Wellicht wil ook een bredere groep mannen op de hoogte worden gebracht van het onderzoek. Het lijkt daarom aangewezen dat het onderzoeksrapport, in overleg met organisaties die werken met de doelgroep, breed wordt verspreid.

Daarnaast kan worden gedacht aan de ontwikkeling van een brochure, waarin de ervaringen van enkele mannen, die tot verschillende etnisch-culturele minderheidsgroepen behoren, worden beschreven en contactgegevens van (hulp)organisaties worden opgenomen.

9. Pistes voor verder onderzoek

Derde generatie etnisch-culturele minderheden

In een volgend onderzoek kan worden gefocust op het partnerkeuzeproces en de huwelijkssluiting van de derde generatie etnisch-culturele minderheden wonend in België. Daardoor zouden de hypothesen die in dit onderzoek werden geformuleerd, bijvoorbeeld dat het partnerkeuzeproces en de huwelijkssluiting onder invloed van acculturatie vanzelf veranderen, kunnen worden bevestigd of weerlegd. Ook vrouwen en ouders zouden in een volgend onderzoek kunnen worden bevraagd.

Partnerkeuzeproces en huwelijk van sikhmannen

Een vervolgstudie die zich uitsluitend richt op sikhmannen, zou de geformuleerde hypothesen kunnen toetsen, en zou kunnen nagaan of de feitelijke partnerkeuze al dan niet aansluit bij de gewenste partnerkeuze, zoals die in dit onderzoek werd blootgelegd. Op die manier zou ook een lacune in de bestaande wetenschappelijke literatuur over deze etnisch-culturele minderheid kunnen worden opgevuld.

Toetsing aan partnerkeuzeprocessen en huwelijkssluiting van autochtonen

Onderzoek naar huwelijkssluiting bij etnisch-culturele minderheden dient te worden afgetoetst aan gelijkaardig onderzoek bij autochtonen. Ook de partnerkeuze en huwelijkssluiting van autochtonen worden beïnvloed door tal van factoren. Door deze verschillende beïnvloedende factoren tegen elkaar af te zetten, kunnen ze beter worden gekaderd.